

державних капітальних вкладень і зросла роль інвестицій за рахунок власних коштів. У структурі капітальних вкладень чільне місце стали займати інвестиції за рахунок місцевих бюджетів та іноземні. Іноземні інвестиції при цьому виконують роль каталізатора структурної перебудови економіки та інтегратора національних ринків у міжнародний контекст.

У найближчій перспективі передбачається розширення інвестиційної сфери в економіці Поліського економічного району, що сприятиме покращенню структури його зовнішньоекономічних зв'язків.

Зовнішньоекономічна діяльність району буде направлена на ефективне використання місцевих рекреаційних ресурсів, створення оздоровчотуристичного комплексу загальноєвропейського значення; підвищення рівня зайнятості населення в напрямі зростання економічної діяльності в малих і середніх містах, селищах та селах району; розширення прикордонного співробітництва.

Література

1. *Продуктивні сили економічних районів України / Данилишин Б.М., Чернюк Л.Г., Горська О.В. та ін. / Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України. – К.: Нічлава, 2000. – 517 с.*

2. *Данилишин Б.М., Чернюк Л.Г., Фащевський М.І. Просторова організація продуктивних сил України: мезо- та мікрорегіональний рівень / Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України. – Вінниця : Книга-Вега, 2007. – 572 с.*

3. *Зовнішньоекономічна діяльність: теорія і практика сучасного менеджменту / Батченко Л.В., Дроздова Г.М., Дятлова В.В. та ін. / Донецький держ. ун-т управління. – Донецьк: Норд-Прес, 2005. – 244 с.*

4. *Статистичний щорічник України за 2000 рік / Держкомстат України. – К.: Видавництво “Техніка”, 2001. – 598 с.*

5. *Статистичний щорічник України за 2006 рік / Держкомстат України. – К.: Видавництво “Консультант”, 2007. – 551 с.*

УДК 336.22

Т.Г. ЗАТОНАЦЬКА

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ВПЛИВ ПОДАТКОВО-БЮДЖЕТНИХ ІНСТРУМЕНТІВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ

За допомогою бюджетної політики, а саме податкової політики та політики державних видатків, забезпечується досягнення національної стратегії розвитку держави. Так, державні видатки на соціальну сферу, економічну діяльність, видатки на фундаментальні дослідження, фінансування державних програм розвитку, розширення можливостей місцевих бюджетів здійснювати інвестиційну діяльність створюють сприятливі умови для інвестиційної

діяльності в країні. Також не можна виключати вплив податкової політики, оскільки видаткова частина бюджету безпосередньо залежить від доходів бюджету. Сьогодні загально визначено, що низка податків суттєво впливають на рівень ВВП, що, в свою чергу, позначається і на інвестиційних процесах.

В умовах ринкової економіки формування державних доходів повинно не тільки вирішувати проблему фінансування державних видатків, а й відповідати цілям, які визначаються функціями держави. Ключовим питанням податкової політики України за сучасних умов є формування податкової системи, орієнтованої на економічне зростання. Спрямування ж її на суто фіскальні цілі не дає бажаних результатів, оскільки в умовах ринкової економіки першорядне значення має вплив податків на умови конкуренції та ефективність використання ресурсів.

Означену проблему досліджують такі українські вчені, як В.М. Геєць, І.О. Луніна, А.М. Соколовська, І.Я. Чугунов, А.А.Пересада та інші.

Висновки економічної теорії та історичний досвід різних країн свідчать про те, що економічному зростанню сприяє така податкова система, яка забезпечує доходи держави, якнайменше зачіпаючи ринковий механізм. У численних дискусіях, присвячених визначенню ролі держави в ринковій економіці, більшість економістів сходяться на тому, що зниження частки ВВП, яка перерозподіляється через бюджет країни та фонди обов'язкового соціального страхування, позитивно впливає на економічний розвиток. Такий вплив у рамках неокласичної моделі досконалої конкуренції обґрунтований більш високою ефективністю приватного сектору і кращою координацією попиту та пропозиції на основі ринкових механізмів. Аналіз динаміки частки ВВП, яка перерозподіляється через зведений бюджет України протягом 2000–2006 рр. (табл. 1), свідчить про динаміку її зростання з 26,90 (2001 р.) до 31,94% (2006 р.). Лише у 2004 р. спостерігається зниження цього показника до 26,52%, що пояснюється лібералізацією податкової системи, зменшенням податкових ставок, особливо на податок на прибуток підприємств (30 до 25%) та податок з доходів фізичних осіб з прогресивної до єдиної ставки (на 13%). Це також підтверджується зниженням до 69,01% (72,15% – 2003 р., 73,27% – 2002 р.) частки податкових надходжень у доходах зведеного бюджету, які є основним джерелом його наповнення. Але, незважаючи на сповільнення темпу зростання податкових надходжень до 116,27% (119,67% – 2003 р., 123,63% – 2002 р.), це не вплинуло на темпи збільшення доходів зведеного бюджету. Так, 2004 р. спостерігалось найбільше зростання ВВП за весь час незалежності України (наповнення бюджету відбувалось також за рахунок інших джерел – неподаткових надходжень, які перевищили 30% від доходів зведеного бюджету). Після зниження податкових ставок (2004 р.) у наступному періоді спостерігається різке збільшення податкових надходжень і доходів зведеного бюджету – відповідно на 155,26 і 146,60% проти попереднього року (незважаючи на низьке зростання ВВП 2005 р. – 102,7%). Це супроводжувалось детінізацією економіки, збільшенням соціальних виплат 2005 р., які привели до збільшення доходів населення і, відповідно, надходжень від податку з доходів фізичних осіб, а також за рахунок збільшення споживання збільшились

надходження від ПДВ (2005 р. – більше ніж у два рази – на 202% (33,8 млрд. грн.) порівняно з 2004 р. – 16,7 млрд. грн.). Також треба зазначити, що 2005 р. відбулося скасування усіх спеціальних економічних зон і технопарків, що значно збільшило надходження від податку на прибуток підприємств.

Таблиця 1

Частка ВВП, яка перерозподіляється через зведений бюджет України, 2001–2006 рр.*

Показник	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ВВП, млн. грн.	170070	204190	225810	264165	345113	441452	537667
Зростання ВВП, %	105,9	109,2	105,2	109,4	112,1	102,7	107,1
Доходи зведеного бюджету України, всього, млн. грн.	49118,0	54934,6	61954,3	75285,8	91529,4	134183,2	171748,3
Частка від попереднього року, %	149,40	111,84	112,79	121,52	121,58	146,60	128,00
Частка від ВВП, %	28,88	26,90	27,44	28,50	26,52	30,40	31,94
З них податкові надходження до зведеного бюджету України, млн. грн.	31317,5	36716,7	45392,5	54321,0	63161,7	98065,2	125743,1
Частка від попереднього року, %	124,62	117,24	123,63	119,67	116,27	155,26	128,22
Частка від ВВП, %	18,41	17,98	20,10	20,56	18,30	22,21	23,39
Частка від доходів зведеного бюджету України, %	63,76	66,84	73,27	72,15	69,01	73,08	73,21

* Державний комітет статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua> та розрахунки авторів на основі звітів про виконання зведеного бюджету України по доходах (Державне казначейство України, Департамент консолідованої фінансової звітності)

Постійне зростання частки ВВП у доходах зведеного бюджету пов'язане з недостатньою кількістю коштів у держави для виконання її функцій та підтриманням мінімальних соціальних стандартів, що характеризується відносно низьким показником ВВП, особливо на душу населення. З виконанням цих функцій у повному обсязі в подальшому частка ВВП, що перерозподіляється через зведений бюджет, зі зростанням ВВП повинна стабілізуватись і почати знижуватись, як у розвинених країнах світу.

Зменшення участі держави в перерозподілі ВВП протягом останнього десятиріччя відбувається також під впливом процесів глобалізації, що посилюють конкуренцію країн за фактори виробництва. Тому при формуванні податкової системи необхідно враховувати можливості відтоку капіталу і створювати сприятливі умови для залучення інвестицій в економіку країни.

Аналіз процесу становлення та реформування вітчизняної податкової системи, що здійснюється фактично безперервно з моменту її створення, дає підстави вважати, що в Україні протягом останніх років не вдалося сформувати таку систему, яка б відповідала існуючим соціально-економічним реаліям та

стала реальним фактором економічного зростання, зокрема, через використання ефективних інструментів податкової політики.

Протягом формування ринкової економіки загальний рівень оподаткування в Україні визначала тіньова економіка, яка в 1,3–1,5 рази знижувала потенціал податкової системи. Одним з найгостріших питань є нерівномірний розподіл окремих податків (податкового тягаря) в Україні: одні підприємства сплачували державі до 50–60% від доданої вартості, а інші – від 7 і практично до 0% [1].

Розглядаючи податкові важелі, можна стверджувати, що це певна сукупність економічних інструментів, які впливають на економічний розвиток країни, що, у свою чергу, залежить від обсягів інвестицій. Наприклад, система різних видів податків визначає таку систему перерозподілу доходів підприємств і громадян країни, що держава вважає (на певному етапі розвитку економіки) оптимальною для формування дохідної частини бюджету та збереження в підприємств і підприємців ринкових стимулів до інвестування. Змінюючи рівень непрямих податків, держава впливає на фонд споживання та рівень цін. Слід зауважити, що податки є головним засобом мобілізації фінансових коштів для покриття державних інвестицій, які, у свою чергу, створюють умови для приватних інвестицій.

Зазначимо, що із загальним зниженням податкових ставок надходження до бюджету країни не обов'язково повинні скорочуватися (див. табл. 1). Так, сьогодні в Україні окремі ставки податків є набагато нижчими порівняно із країнами ЄС, США, Японії, але це не сприяє активізації інвестиційних процесів і виводу економіки з тіні. Отже, розміри податкових ставок не завжди є головним чинником при інвестуванні.

Особливу роль у звільненні чистого прибутку від податків та активізації процесів відновлення основних фондів відіграє можливість використання прискореної амортизації шляхом включення до витрат виробництва списання основного капіталу. З огляду на сучасний стан основних фондів в економіці України, можна зауважити, що недосконалість податкової системи обумовила відсутність стимулів для відновлення основних фондів.

Вивчаючи податкову базу України варто зазначити, що оподаткування прибутку підприємств у формі податку на прибуток зменшує підприємницьку активність. В останні роки, незважаючи на лібералізацію податкової системи 2004 р., фіскальний тиск на економіку посилювався (темпи зростання податкових надходжень перевищували темпи зростання ВВП і доходів бюджету). Протягом 2000–2006 рр. доходи зведеного бюджету (див. табл. 1) зросли в абсолютному вимірі в 3,5 рази, а надходження податку на прибуток підприємств (табл. 2) – у 3,4 рази. Протягом цього періоду податок на прибуток підприємств стабілізувався і змінювався у межах 4,0–5,3% від ВВП (у період 1994–1999 рр. він постійно знижувався з 11,9 до 4,9%). Але тривале збереження навіть такого рівня (близько 5% від ВВП) зі зростанням ВВП збільшує величину капіталу, який можна використовувати на розвиток підприємств. Перерозподіляючи таку кількість інвестиційного капіталу через бюджет, державі необхідно більш ефективно використовувати його в напрямі

економічного зростання. Тобто використовувати його як бюджетні інвестиції, наприклад, для здійснення фінансування у вигляді субсидій, субвенцій, бюджетних позик на розвиток окремих регіонів, галузей, виробництв, заходів щодо розвитку та захисту економічної конкуренції. Очевидно, що чим вищий податок на прибуток, тим менше можливостей для залучення інвестицій у розвиток економіки. Нині податок на прибуток дорівнює 25%.

Таблиця 2

Аналіз фіскального тиску на економіку України протягом 2000–2006 рр.*

Показник	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Темп зростання ВВП, % до попереднього року в порівнянних цінах	105,9	109,2	105,2	109,4	112,1	102,7	107,1
Темп зростання ВВП, % до попереднього року у фактичних цінах	130,4	120,1	110,6	117,0	130,6	127,9	121,8
Зростання доходів зведеного бюджету, % до попереднього року	149,4	111,8	112,8	121,5	121,6	146,6	128,0
Зростання податкових надходжень до зведеного бюджету, % до попереднього року	124,6	117,2	123,6	119,7	116,3	155,3	128,2
Податок на прибуток підприємств, млн. грн.	7698,4	8280,0	9398,3	13237,2	16161,7	23464,0	26172,0
Частка від ВВП, %	4,53	4,06	4,16	5,01	4,68	5,32	4,87

* Державний комітет статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua> та розрахунки авторів на основі звітів про виконання зведеного бюджету України по доходах (Державне казначейство України, Департамент консолідованої фінансової звітності)

Досліджуючи політику урядів України щодо активізації інвестиційних процесів, проаналізуємо надання податкових пільг.

Практика надання економічно необґрунтованих податкових пільг (виявляється в кількості створених спеціальних вільних економічних зон, пріоритетних галузей тощо), на жаль, не сприяла підвищенню активності інвестиційних процесів та залученню іноземних інвестицій.

Як зазначає у своїх працях академік В.М. Геєць, до основних причин інтенсивного зростання податкових пільг в Україні можна віднести розкручування т. зв. пільгової спіралі, значну корумпованість, намагання розв'язати суперечність між фіскальною та регулюючою функціями податкової системи [2]. Останнє потребує докладнішого розгляду, оскільки зумовлює появу галузевих пільг, які були і залишаються об'єктом найгострішої критики.

Проблема полягає в тому, що, з одного боку, галузеві пільги є одним з основних інструментів державного регулювання розвитку економіки регіонів, з іншого – вони найменш ефективні, оскільки їх результативність залежить від обґрунтованого визначення пріоритетних галузей. Останнє вимагає повної інформації про технологічні особливості галузі, потреби ринків, у тому числі світових. Окремі вчені взагалі заперечують можливість урядів правильно

вибирати пріоритети, що підтвердила практика надання галузевих податкових пільг в Україні.

Найбільші пільги надавалися таким галузям, як вугільна промисловість, гірничо-металургійний комплекс і сільське господарство, що, з погляду орієнтації на інноваційну модель розвитку, навряд чи можуть відноситися до пріоритетних. Надання таких пільг здійснюється із соціально-політичних міркувань. Наприклад, метою проведення економічного експерименту (надання пільг) у гірничо-металургійному комплексі було створення умов для подолання кризового стану в галузі. Аналогічні завдання – економічне зростання в агропромисловому комплексі та підтримка сільськогосподарського товаровиробника – виникають у процесі надання різних податкових пільг цій групі товаровиробників.

Податкові пільги для всіх підприємств галузі виявляються менш ефективним інструментом державного регулювання, ніж цільові субсидії.

Досвід розвинених країн свідчить, що поширеними формами підтримки підприємств вугільної галузі є субсидії перспективним вугледобувним підприємствам, а також для поступового припинення вугледобування на неперспективних шахтах.

Більш обґрунтованим є надання податкових пільг молодим галузям, які мають можливість стати конкурентоспроможними і потребують державної підтримки та захисту від поглинання з боку ТНК.

Проаналізуємо особливості державних видатків як інструменту бюджетного регулювання інвестиційних процесів.

Видатки бюджету обумовлюються насамперед їхнім суспільним призначенням, адже саме це найповніше відображає сутність і призначення бюджету. Економічну функцію держави забезпечують видатки на економічну діяльність, фундаментальні дослідження та розробки.

Видатки бюджету на економічну діяльність в Україні охоплюють державні капітальні вкладення, бюджетні кредити підприємствам, державні субсидії й дотації, операційні витрати (на виробничу інфраструктуру – геологорозвідувальні роботи, роботи із землевпорядкування тощо). Вони спрямовуються в галузі економічного комплексу. При цьому видаткам бюджету відводиться допоміжна і регулятивна роль у системі фінансового забезпечення економіки, основними формами якого є самофінансування і кредитування.

Аналіз сучасного стану прийняття та реалізації економічних рішень щодо державних видатків свідчить про відсутність чіткої стратегії розподілу бюджетних видатків та їх впливу на економічний розвиток у середньо- і довгостроковій перспективі.

Для стимулювання економічного зростання країни і кожного окремо регіону важливим інструментом є державні (бюджетні) інвестиції та інвестиції з місцевих бюджетів. Вони впливають на формування сукупного (державного і приватного) капіталу. При цьому державні інвестиції повинні виконувати роль, яка стимулює приватні інвестиції.

Економічно обґрунтованим є державне фінансування інвестицій в інфраструктуру при умовах, що ця інфраструктура (наприклад, транспортна)

сприяє розвитку конкуренції, тобто усуває монопольне положення на ринку певних підприємств і створює умови для виходу на ринок нових підприємств із відносно меншими витратами [3]. Створення основних об'єктів інфраструктури та розвиток ринку капіталу розширюють можливості для формування приватного капіталу, а отже, є передумовою поступового зниження участі держави в процесі формування капіталу.

Бюджетні видатки на економічну діяльність та фундаментальні дослідження і розробки виділяються для фінансування національних, державних і міждержавних програм. Розроблення і реалізація державної програми передбачає структурну перебудову економіки, створення новітніх технологій та продукції, що забезпечують конкурентоспроможність, зменшення залежності від імпорту, ресурсо- та енергозбереження, радикальне підвищення продуктивності праці.

Ураховуючи викладене, необхідно проаналізувати динаміку інвестиційних процесів та їх зв'язок з державними видатками за допомогою оцінки статистичних даних (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка інвестиційних процесів та їх взаємозв'язок з державними видатками, 2000–2006 рр.*

Показник	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ВВП, млн. грн.	170070	204190	225810	264165	345113	424741	537667
Інвестиції в основний капітал, всього, млн. грн.	23629	32573	37178	51011	75714	93096	125254
Інвестиції в основний капітал за рахунок коштів державного бюджету, млн. грн.	1210	1749	1863	3570	7945	5077	6846
Інвестиції в основний капітал за рахунок коштів місцевих бюджетів, млн. грн.	975	1332	1365	2095	3544	3915	5446
Видатки зведеного бюджету на фундаментальні дослідження та розробки, млн. грн.	713,3	786,3	933,8	1288,9	1719,7	2247,0	2758,6

* Державний комітет статистики України, Державне казначейство України

Слід зауважити, що динаміка зростання ВВП пов'язана із збільшенням обсягів інвестицій в основний капітал, підвищенням інвестиційної активності місцевих бюджетів, а також видатків на фундаментальні дослідження та інше.

Однак роль державних капіталовкладень визначається не тільки їх обсягами, але й цільовою спрямованістю. Аналіз статистичних даних дає можливість простежити, що держава підтримує старіючі, малорентабельні або збиткові види промислової діяльності. Тим самим вона не відкриває національним виробникам шлях до науково-технічного прогресу, зміцнюючи їх

конкурентні позиції на світовому ринку та сприяючи зростанню ефективності виробництва.

Підсумовуючи викладене, продемонструємо вплив основних бюджетних інструментів на чинники, від яких залежить здійснення та напрями інвестиційних процесів, тобто стимулюючі фактори (рис.).

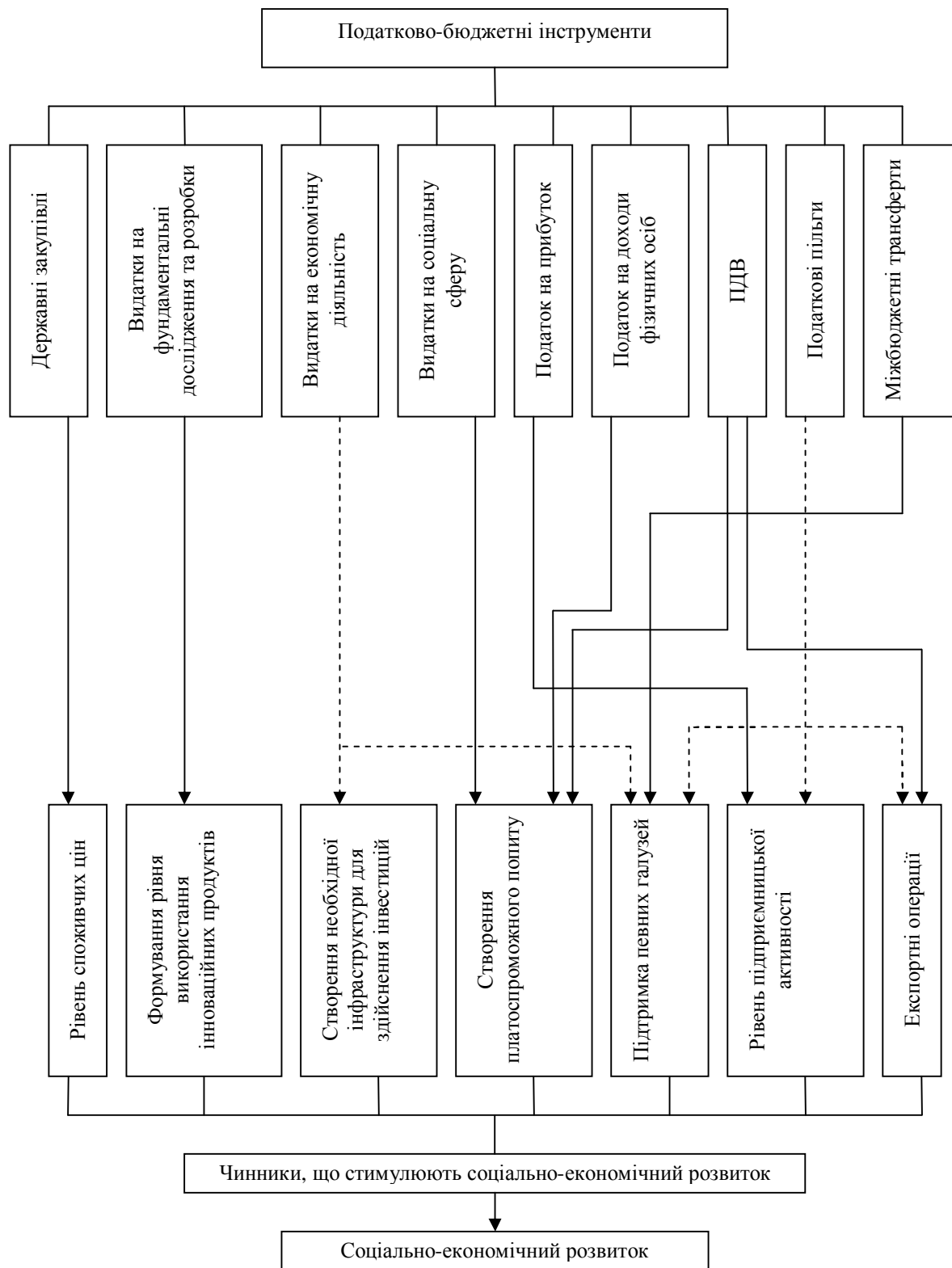

Рисунок. Залежність основних бюджетних інструментів від показників, що впливають на соціально-економічний розвиток

Слід зауважити, що виділені показники характеризують економічну складову інвестиційного клімату, яка впливає на рішення інвестора про здійснення інвестування та формування його стратегічних цілей щодо певного регіону або країни, а також економічний розвиток держави. Останнє підтверджує теоретичні положення про те, що інвестиційні процеси є складовою соціально-економічного розвитку країни.

Розглянемо більш детально взаємовплив окремих податково-бюджетних інструментів на конкретні показники, що характеризують соціально-економічний розвиток країни. Державні закупівлі впливають на рівень споживчих цін на базові продукти, а це, в свою чергу, – на цінову політику всіх підприємств галузі.

Видатки на фундаментальні дослідження впливають на формування рівня використання інноваційних продуктів, тобто стимулюють інноваційну діяльність підприємств шляхом розповсюдження отримання вітчизняних наукових розробок новітніх технологій у різних галузях народного господарства, що, в свою чергу, значно впливає на показник ВВП.

Видатки на економічну діяльність можна віднести до бюджетних інвестицій, що направлені на фінансування державних програм і повинні сприяти розвитку пріоритетних галузей економіки та стимулювати приватні інвестиції, які характеризують рівень підприємницької активності. Їх роль також полягає у створенні необхідної інфраструктури щодо здійснення приватних інвестицій.

Видатки на соціальну сферу впливають на рівень інфляційних процесів та заробітної плати в бюджетній сфері, на створення необхідного платоспроможного попиту, від яких залежить рішення інвестора щодо інвестування в певну країну та об'єкт.

Податок на прибуток впливає на вибір стратегії фінансування інвестиційної діяльності, наприклад, використання фінансового лізингу дозволяє зменшити обсяги виплат до бюджету та інше. Зменшення цього податку сприяє активізації підприємницької діяльності, а його збільшення – навпаки.

Податок на доходи фізичних осіб впливає на рівень доходів громадян, а відповідно, і на споживчий попит, що, в свою чергу, стимулює виробників до збільшення обсягів виробництва.

Аналогічні функцію виконує і ПДВ, величина якого впливає на кінцевого споживача, тобто на платоспроможний попит.

Податкові пільги, наприклад, тимчасові податкові канікули, які можуть бути введені в спеціальних економічних зонах та на територіях пріоритетного розвитку, дозволяють активізувати підприємницьку діяльність, а повернення державою податку на додану вартість – стимулювати експортну діяльність виробників.

Ще один бюджетний інструмент – міжбюджетні відносини (субвенції, субсидії), які направляються для підтримки певної низки галузей і, відповідно, підвищують зацікавленість у співінвестування в ці галузі приватних інвесторів.

Податково-бюджетні інструменти повинні формуватися й обґрунтовуватися з погляду на особливості етапу розвитку країни, регіонів, економічних і соціальних чинників, бути узгоджені зі стратегією інноваційного розвитку економіки, а також погоджені між собою й пріоритетами, які прийняті на законодавчому й урядовому рівні. Це створить можливість активізувати інвестиційні процеси у всіх сферах економіки та врівноважити регіональні диспропорції. Роль і місце бюджету в економіці країни повинні визначатись стратегічними цілями національної програми її розвитку.

Розглянувши сучасний стан податково-бюджетної політики на середньострокову перспективу можна відзначити її непередбачуваність, неузгодженість податкової та бюджетної політик, непослідовність дій щодо вибору державних пріоритетів у соціально-економічному розвитку країни, непрозорість політики державних видатків, її залежність від зміни політичної кон'юнктури.

Методологічна та нормативно-правова база для середньострокового бюджетного планування, бюджетна стратегія в Україні мають фрагментальний характер, що негативно впливає на стан усієї системи стратегічних і програмних документів у державі.

Результати ухвалення бюджету в парламенті взагалі важко передбачити: парламент не тільки змінює розподіл бюджетних ресурсів під час розгляду бюджету, а й може радикально змінювати запропоновану урядом бюджетну політику, а саме необґрунтовано збільшувати видаткову частину, яка не має реальних джерел наповнення бюджету. Для збалансування бюджету уряд змушений скорочувати фінансування окремих бюджетних програм, які є важливими для соціально-економічного розвитку країни.

Більшість науковців та фахівців зазначають, що продовження непередбачуваної і непослідовної бюджетної політики, яка формується під час ухвалення законів без урахування можливостей бюджету та середньострокових наслідків, у найближчому майбутньому може негативно позначитись на соціально-економічному розвитку країни.

Так, інвестори не можуть передбачити постійну зміну державних пріоритетів, зміни в податковій політиці (навіть через рік), розмір мінімальної заробітної плати, інших соціальних зобов'язань держави та їх вплив на споживчий попит, структуру галузей державних видатків на економічну діяльність і багато іншого. Тобто така ситуація не стимулює інвесторів та населення в цілому і не створює умови для економічного розвитку в країні.

Таким чином, в Україні необхідно внести зміни до нормативно-правової бази щодо впровадження середньострокового планування та програмно-цільового методу, негайно переглянути існуючу кількість державних програм та запровадити програми, що сприяють економічному піднесенню держави. Програми повинні прийматись на середньострокову перспективу. Впровадження програмно-цільового методу дозволить підвищити ефективність використання бюджетних коштів. Також слід перейти від підтримки окремих галузей до стимулювання інвестиційних процесів у пріоритетних напрямках

економічного розвитку. Це сприятиме впровадження спеціальних комплексних програм для забезпечення довготермінового розвитку економіки та процесів її розширеного відтворення. Так, прямі бюджетні інвестиції, система соціальних бюджетних програм повинні стати вагомим державним інструментом впливу на соціально-економічний стан країни.

Література

1. Лупенко Ю.О. Напрями реформування податкової політики // *Наукові праці НДФІ*. – 2004. – № 6. – С. 114.
2. Гець В.М. Бюджетна політика в Україні: проблеми і перспективи // *Дзеркало тижня*. – 2004. – № 5. – С. 8.
3. Луїна І.О. *Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин*. – К.: Наукова думка, 2006. – 432 с.

УДК 338.242.4.025.2:36

В.П. ТРЕТЯК

Харківський національний університет ім. В.Н. Карабіна

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Складні завдання, які стоять перед економікою України, вимагають наукових досліджень соціальної сфери, запровадження нових технологій обслуговування і вдосконалення структури, пошуку на цій основі шляхів підвищення ефективності її функціонування. У роботах вітчизняних авторів зроблені досить успішні спроби наукового дослідження соціальної сфери, однак вони спрямовані в основному на аналіз динаміки і виявлення тенденцій її розвитку з використанням індукційного методу. Дедуктивний метод наукових досліджень державного регулювання соціальної сфери може бути реалізований лише за умов визначення її класифікаційних ознак, єдиного підходу до її трактування.

Потреба вирішення проблем задля забезпечення сталого економічного зростання і соціального добробуту обумовлює актуальність тематики дослідження та визначає його мету, а саме вдосконалення теоретико-методологічних підходів до наукових досліджень державного регулювання соціальної сфери.

У процесі наукового дослідження соціальної сфери слід вивчити закономірності проблемної ситуації і вказати шляхи виходу з неї. Тому як будь-яка наукова діяльність це вирішує водночас і практичне, і теоретичне завдання у їх взаємозв'язку (рис.).

* © В.П. Третяк, 2008